

Strandingen van kortsnuitzeepaardjes aan de Nederlandse kust

Jarco Havermans & Mark de Boer

In de afgelopen twee winters zijn er op de Nederlandse stranden opvallend veel aangespoelde kortsnuitzeepaardjes gevonden. Vooral na stormen spoelen relatief hoge aantallen kortsnuitzeepaardjes aan, sommige zelfs levend. Een deel van deze levende dieren wordt binnengebracht bij het Zeeaquarium van Ecomare op Texel en bij Diergaarde Blijdorp te Rotterdam. Op beide locaties is veel expertise voor het succesvol houden van zeepaardjes tijdens de herstel- en winterperiode. Na deze periode worden ze in de lente weer teruggezet in zee.

Toename van aanspoelende kortsnuitzeepaardjes

In de Nederlandse kustwateren leeft één soort zeepaardje, het kortsnuitzeepaardje (*Hippocampus hippocampus*), zie figuur 1. Er zijn enkele historische waarnemingen bekend van het langsnuitzeepaardje (*Hippocampus guttulatus*, synoniem *H. ramulosus*) maar deze soort staat op de Nederlandse Rode Lijst als “in het wild verdwenen uit Nederland”. Het kortsnuitzeepaardje is een zeldzame bewoner van de

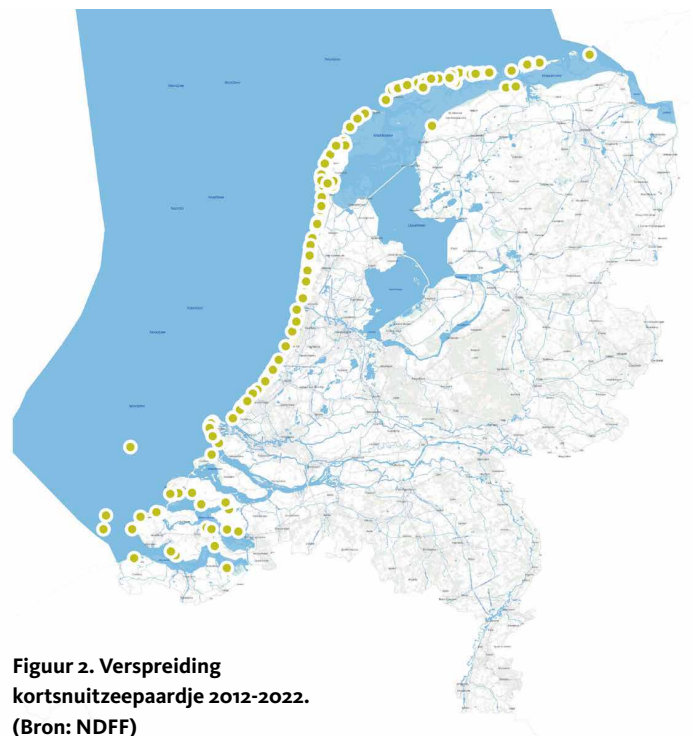
Noordzee en Waddenzee. De IUCN Red List categoriseert beide soorten als DD, oftewel onzeker. Het hele geslacht *Hippocampus* staat vermeld in bijlage II van CITES, en de Conventie van Bern vermeldt de Middellandse Zee-populatie van beide soorten in Bijlage II. Onze Nederlandse kust vormt het noordelijkste deel van hun verspreidingsgebied (anemoon.org). In de zomermaanden worden ze jaarlijks door duikers in zowel de Waddenzee als de Oosterschelde gezien (eigen observatie Jarco Havermans). Tussen 2006 en 2018 zijn er in totaal 37 waarnemingen ingevoerd op Waarneming.nl. Vanaf 2019 is er een sterke toename van het aantal waarnemingen van kortsnuitzeepaardjes, tot nu toe eindigend op 87 waarnemingen in de eerste 8 maanden van 2022 (Tabel 1).

Van opvang en verzorging tot uitzet

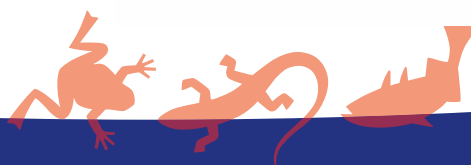
Sporadisch worden aangespoelde kortsnuitzeepaardjes levend aangetroffen. Indien aangespoelde zeepaardjes in de winter of kort voor

Figuur 1. Kortsnuitzeepaardje. (Foto: Marion Haarsma)

Figuur 2. Verspreiding kortsnuitzeepaardje 2012-2022. (Bron: NDFF)

de winterperiode worden aangetroffen, heeft terugzetten geen zin. De minimumtemperatuur waarbij een kortsnuitzeepaardje kan overleven is namelijk 9 °C. Gelukkig gaven de media ruim aandacht, waardoor aangespoelde dieren bij publieke zeeaquaria zijn binnengebracht. Bij Ecomare zijn in de winter van 2020-2021 acht individuen opgevangen en in de winter van 2021-2022 tien individuen. Bij Diergaarde Blijdorp ging het om zes dieren in deze twee winters. Al snel werd duidelijk dat er niet een specifieke populatiecategorie aanspoelde, er werden juveniele en volwassen mannen en vrouwen binnengebracht.

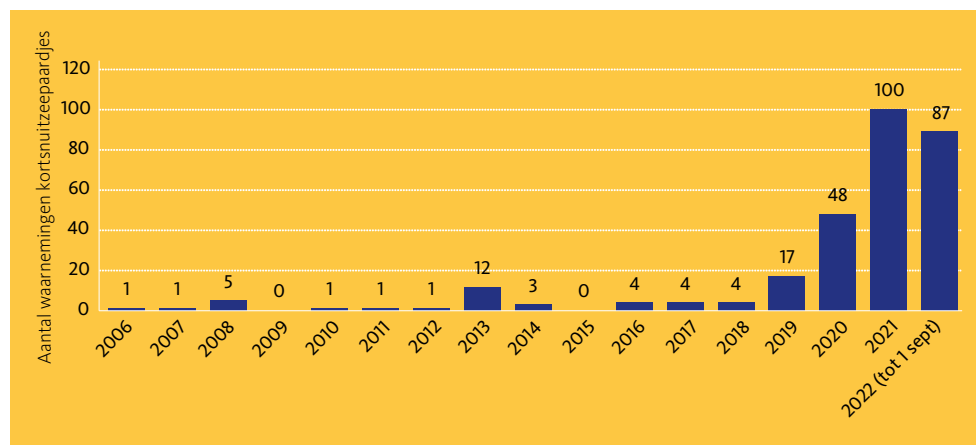
De kortsnuitzeepaardjes worden gehuisvest in 80 tot 300 liter-aquaria gevuld met kunstwier en echt blaasjeswier. Deze aquaria draaien op 12 °C, wat warm genoeg is voor overwintering van kortsnuitzeepaardjes. De kortsnuitzeepaardjes worden gevoerd met levende mysis (kleine aasgarnaal) en levende kleine kreeftachtigen. De meeste kortsnuitzeepaardjes aten al snel goed mysis.

Op 14 mei 2021 en 16 mei 2022 zijn bij de haven van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) door duikers van Stichting Maritiem Erfgoed Texel kortsnuitzeepaardjes uitgezet. Op 27 juli 2022 zijn de zeepaardjes van Diergaarde Blijdorp uitgezet in de Oosterschelde. De terugzetlocaties worden bepaald door habitatkennis van onder andere duikers en aanwezigheid van kortsnuitzeepaardjes. Omdat zeepaardjes door internationale wet- en regelgeving beschermd zijn, wordt opvang en uitzet gedaan in overleg met RVO en de Omgevingsdiensten. Ecomare en Diergaarde Blijdorp zijn in het bezit van ontheffingen op de Wet Natuurbescherming.

Discussie

Na de tweede winterperiode op rij met veel waarnemingen van kortsnuitzeepaardjes, blijft de vraag waar deze toename vandaan komt. Deels zal de toename te verklaren zijn door een zogenaamd waarnemerseffect: toegenomen interesse in het doorgeven van waarnemingen en bekendheid van de locaties. Een andere verklaring voor de toename is klimaatverandering. Kortsnuitzeepaardjes bereikten in onze wateren de noordelijke grens van hun verspreidingsgebied. Door de klimaatverandering schuift deze grens verder op naar het noorden. De temperatuur van het water in de Noordzee steeg de afgelopen 40 jaar met ongeveer 0,5 graad per 10 jaar. Dit zal leiden tot gunstigere leefomstandigheden voor kortsnuitzeepaardjes in onze omgeving. Klimaatverandering brengt ook meer extreem weer met zich mee, in dit geval meer stormen. Zeepaardjes zijn slechte zwimmers die zich het liefst met de staart vasthouden aan wieren. Bij turbulent water tijdens een storm kunnen ze worden losgerukt, waardoor ze ongecontroleerd wegdrijven en aanspoelen.

Naast hoge aantallen kortsnuitzeepaardjes zijn er in de afgelopen winterperiodes na stormen hoge aantallen harige mosdiertjes (*Electra pilosa*) aangespoeld. De kolonies van harige mosdiertjes vormen een overwinteringsplek voor kortsnuitzeepaardjes, die zich met hun staart

Tabel 1: Waarnemingen van kortsnuitzeepaardjes per jaar. Voor 2022 zijn de waarnemingen meegenomen tot 1 september. Enkel unieke individuen zijn meegeteld. (Bron: Waarneming.nl)

vasthouden aan deze wierachtige dieren. Bij storm losgeslagen mosdiertkolonies kunnen ervoor zorgen dat kortsnuitzeepaardjes hun houvast kwijtraken, waardoor ze op drift raken en aanspoelen. Om de toename van aangespoelde kortsnuitzeepaardjes te verklaren zal onderzoek verricht moeten worden. In de tussentijd blijven wij als publieke aquaria ons best doen voor de ongelukkige zeepaardjes die levend op het strand belanden.

Summary

Short-snouted seahorses washed ashore in the Netherlands

Short-snouted seahorses (*Hippocampus hippocampus*) have been found on the Dutch beaches during the past two winters (2020-2021 & 2021-2022). Particularly after storms, relatively large numbers of short-snouted seahorses washed ashore, some even alive. Some of these live animals were brought in at the Ecomare Sea Aquarium on Texel and at Rotterdam Zoo. There is a lot of expertise at both locations for the successful captive care and rehabilitation of seahorses. These wild specimens were rehabilitated over winter and were released back into the sea in spring. For the increased number of short-snouted seahorses there are two possible explanations: (1) an observer effect and (2) the influence of climate change which may make the North Sea more suitable for this southern species. Short-snouted seahorses reach the northern limit of their distribution area in the North Sea, but due to climate change this limit is moving further north. This may lead to more short-snouted seahorses along the Dutch coast. In addition to an average warming, climate change also causes more extreme weather, in this case more storms. Seahorses are relatively poor swimmers and prefer to cling to algae and bryozoans by their tails. These stochastic weather events may lead to an increase of (fatal) landings.

Literatuur

<https://www.anemoon.org/flora-en-fauna/soorteninformatie/soorten/id/106/kortsnuit-zeepaardje>

Jarco Havermans

Ecomare, JarcoHavermans@ecomare.nl

Mark de Boer

Diergaarde Blijdorp, m.de.boer@diergaardeblijdorp.nl

